

امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و نقش آن در توسعه نواحی روستایی با استفاده از مدل SWOT (مطالعه موردی: شهرستان بندرگز)

علی اکبر نجفی کانی^۱، آمنه مسگری^۲

استان گلستان، شهرستان گرگان، خیابان شهید بهشتی، دانشگاه گلستان

Alinajafi_1159@yahoo.com

چکیده :

در کشور ما به دلیل محدودیت منابع آب و خاک، زراعت به تنهایی نمی تواند پاسخگوی اهداف توسعه باشد. البته تا زمانی که استفاده از تکنولوژی های جدید استحصال و بهره برداری از منابع مذکور عملی شود. از آنجایی که صنایع روستایی بین بخش کشاورزی و صنعت ارتباط برقرار می کنند و در ایجاد توان لازم بین جوامع شهری و روستایی موثر هستند. از این رو، لازم است امکان سنجی صنایع تبدیلی و تکمیلی و استقرار صنعت در جوامع روستایی هرچه بیشتر و با برنامه ریزی آگاهانه در اقتصاد کشور تحقق یابد. با مطالعه ادبیات موضوع در این باره، شهرستان بندرگز مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به اینکه هدف تحقیق، امکان سنجی توسعه صنایع روستایی شهرستان بندرگز است، بنابراین، از دو روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شده و برای آزمون فرضیات، از مدل سوات (SWOT) بهره گرفته شده است. ضریب بالا در قسمت نقاط قوت نشان می دهد که ناحیه دارای ظرفیت های بالایی جهت استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی می باشد. همچنین وجود نقاط ضعف در منطقه نشان می دهد که محدودیت هایی جهت استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی در ناحیه وجود دارد که نیازمند توجه و بازنگری و ارائه سیاست ها و حمایت دولتی می باشد.

کلید واژه ها: صنایع روستایی، صنایع تبدیلی و تکمیلی، امکان سنجی صنایع، شهرستان بندرگز

استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه گلستان

دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه گلستان

۱- مقدمه:

واقعیت های موجود در کشور ما حاکی از محدود بودن عوامل کشاورزی از جمله آب و خاک، بالا بودن نرخ رشد جمعیت، بیکاری فصلی و دائمی در روستاها میباشد که مجموعه این عوامل منجر به مهاجرت بی رویه روستائیان به شهرها گردیده است. استقرار صنایع روستایی به عنوان یک بخش مولد اقتصادی یکی از موضوعات مهم و گامی اساسی در تعدیل اختلاف درآمد بین مناطق شهری و روستایی است، که به اعتقاد متخصصین از مؤثرترین عوامل کاهش مهاجرت به شمار می-رود. استان ایلام علیرغم توان ها و پتانسیل های فراوان هنوز نتوانسته است که از تمام ظرفیت های موجود خود بهره مند گردد. این ظرفیت ها که استعدادهای طبیعی و برخوردار از منابع گیاهی و جنگلی وجه غالب آن به شمار میرود، زمینه مناسبی برای فعالیت های اقتصادی وابسته به آن را فراهم کرده است. در این پژوهش سعی شده است که با شناخت جامع از پتانسیل های موجود استان در زمینه های مختلف، توان های این بخش ها جهت استقرار صنایع تبدیلی در هر یک از شهرستانها مشخص شود. فرض این پژوهش آن است که آگاهی از میزان تولید و پتانسیل های محصولات متنوع استان راهنمای مناسبی برای استقرار، رشد و شکوفایی و توسعه شهرستان های استان محسوب می گردد و موفقیت این گونه پروژه ها را تضمین می نماید.

با در نظر گرفتن محورهای توسعه استان، وجود صنایع تبدیلی در مناطق روستایی باعث ایجاد توازن نسبی بین درآمد خانوار روستایی و شهری، بهره گیری مطلوب از نیروی کار مازاد در بخش کشاورزی و جلوگیری از افزایش ضایعات تولیدات خواهد شد. امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی میتواند توانمندی های هر یک از شهرستان ها را برای ایجاد صنایع تبدیلی در یک ارزیابی نسبی تعیین نماید و مسئولین محلی را در جهت استقرار بهینه صنایع روستایی یاری نماید. تعیین مکان مناسب صنایع روستایی که در ارتباط مستقیم با تولیدات روستایی اعم از تولیدات کشاورزی، صنعتی، خدماتی و... است در خور توجه ویژه میباشد. این امر نیازمند مطالعات وسیع بوده، از آنجاییکه عوامل متعددی در تعیین مکان هر نوع فعالیتی دخیل است، انتخاب مکانی که دارای شرایط و ویژگیهای مورد نظر باشد، نیازمند مطالعه ای دقیق و همه جانبه می باشد.

۲- بیان مسأله:

توسعه روستایی به عنوان مفهومی چند بخشی دارای ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. هر یک از این ابعاد با توجه به تأثیرپذیری که از محیط روستایی دارند، دارای اهمیت قابل توجهی میباشند که موجب شده بخش روستایی همواره مورد توجه برنامه ریزان باشد. به هر صورت روستاها در طول زمان با مسائل و مشکلاتی روبرو بودند که از جمله مباحث مهاجرت، فقر، نابرابری و تبعیضات است که همگی از ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مورد بررسیو - کنکاش قرار گرفته اند (قدیری معصوم، ۱۳۸۹:۱۰۲) در این بین، گروهی از محققان توسعه روستایی، صنعتی شدن روستا را به عنوان سنگ بنای استراتژی توسعه آینده مورد بحث قرار داده و معتقدند صنعتی شدن روستا آخرین چاره کار برای حل مشکل فقر روستایی و یک کاتالیزور در جهت ایجاد اشتغال پایدار است (افتخاری، ۱۳۸۱:۳).

صنعتی سازی روستاها منجر به تحول در اقتصاد روستایی گردیده و با جذب قسمتی از جمعیت روستا تا حدی مشکل بیکاری را مرتفع نموده (Sundar, 2009: 29) و همچنین با برقراری پیوند با کشاورزی موجبات رشد آن را فراهم می-آورد (Cheng, 1989: 45)، به همین دلیل صنعتی شدن روستا جایگاه مهمی در راهبردها و سیاست های کشورهای در حال توسعه دارد (Dutta, 2004: 334). لذا این کشورها راهبرد صنعتی سازی روستاها را از اواسط دهه ۱۹۷۰ در برنامه های توسعه

خود گنجانند (رضوانی، ۶: ۱۳۸۹). سیاست صنعتی شدن در این کشورها عموماً با هدف افزایش تولید و ایجاد فرصت‌های شغلی دنبال می‌شود. این اهداف در صنعتی شدن روستا با راهبردهای توسعه روستایی در جهت ایجاد کانون‌های رشد صنعتی در نواحی روستایی آمیخته شده است (wang, 2001: 16).

استراتژی غالب دهه‌های اخیر در کشور ما، تمرکز برنامه‌های توسعه روستایی بر محور صنعتی کردن مناطق روستایی بوده است (طاهرخانی، ۷: ۱۳۸۰). در همین راستا سال ۱۳۸۹ تعداد نواحی مصوب برابر با ۳۳۵ ناحیه و تعداد نواحی در حال بهره‌برداری ۲۰۷ ناحیه بوده است که در این نواحی ۱۴۷۹ واحد صنعتی به بهره‌برداری رسیده و ۲۴۲۳۹ نفر در این واحدها اشتغال یافته‌اند (رضوانی، ۲۱۲: ۱۳۹۰).

بر این اساس بررسی و تحلیل اثرات نواحی صنعتی بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی کشور حائز اهمیت فراوان می‌باشد. در این راستا پژوهش حاضر درصدد بررسی ابعاد و آثار صنعتی شدن روستاها و تعیین جایگاه نواحی صنعتی در توسعه اقتصادی و اجتماعی آنهاست، بدین منظور ناحیه صنعتی شهرستان بندرگز واقع در استان گلستان به عنوان نمونه موردی انتخاب گردیده است.

۳- پیشینه تحقیق:

بررسی و معرفی صنایع روستایی یکی از مهمترین موضوعاتی است که تاکنون مورد توجه اقتصاددانان، جامعه‌شناسان و جغرافی‌دانان قرار گرفته است. آنچه در پی خواهد آمد، مروری بر تحقیقات انجام گرفته در این زمینه می‌باشد:

زندیان، علیرضا (۱۳۷۸) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود تحت عنوان "امکان سنجی استقرار صنایع در شهرستان بیجار" ضمن بیان پتانسیل‌های بخش کشاورزی و صنعت با استفاده از پرسشنامه به جمع‌آوری آمار و اطلاعات در زمینه قابلیت‌های این صنایع پرداخته و تأثیرات استقرار صنعت در استفاده از تولیدات کشاورزی و دامی را بررسی نموده و معتقد است که صنایع تبدیلی نقش اساسی در کاهش مهاجرت، افزایش اشتغال و درآمد، بازده اقتصادی و تغییر شیوه تولید داشته است.

دهباشی، حمید (۱۳۷۵) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود تحت عنوان "امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی در استان کهگیلویه و بویر احمد" ضمن بیان خصوصیات طبیعی، اقتصادی و اجتماعی استان، برای استقرار صنایع تبدیلی، به شناسایی قابلیت‌ها و استعدادهای منطقه، بالا بردن سطح فرهنگ مشارکت‌پذیری مردم، تقویت زیرساختها، جلب و جذب سرمایه‌ها پرداخته و معتقد است که صنایع تبدیلی در استان باعث کاهش بیکاری، کاهش مهاجرت و حرکت به سوی اقتصادی پویا شده‌است.

سلیمانی، علیرضا (۱۳۷۵) در طرح تحقیقاتی خود تحت عنوان "امکان سنجی کشتارگاه طیور در استان

لرستان" به بررسی شرایط، توانمندی‌ها، محدودیت‌ها و در مجموع امکان‌پذیری ایجاد واحدهای تولیدی کشتار طیور در استان بر اساس سر فصل‌ها، به شناخت محصول، بررسی مواد اولیه، تعیین حداقل ظرفیت اقتصادی و پیشنهاد محل‌های مناسب پرداخته است.

پیامدهای استقرار متناسب صنایع روستایی " صنایع کوچک و کارگاهی " در مناطق روستایی خشک و نیمه خشک این واقعیت را نشان می دهد، که اشتغال زایی کشاورزی را می توان راهبرد مناسبی برای اشتغال در این روستاها دانست و در این میان صنایع روستایی برای راهکار اشتغال زایی و افزایش درآمد روستاییان، نسبت به سایر فعالیت های غیر کشاورزی مفیدتر است. به عبارت دیگر، صنعتی شدن روستا و گسترش واحد های فعالیت های غیر کشاورزی، عاملی مهم در افزایش رفاه، تأمین کالاها و خدمات ضروری برای خانواده های فقیر روستایی است. اثرات و نفوذ صنعت در مناطق روستایی، ضمن ایجاد اقتصادی فعال، می تواند دارای اثرات تکاثری و نیز منجر به اقتصاد خود رانشی گردد. بنابراین، برنامه ریزی توسعه روستایی در این زمینه، باید با بهره گیری از تحلیل فضایی و ارزشیابی پتانسیل های محیط، زمینه های هماهنگی جامعه روستایی را با محیط خود فراهم آورد (نوری، ۲۰: ۱۳۷۹).

از آنجایی که صنایع روستایی بین بخش کشاورزی و صنعت ارتباط برقرار می کنند و در ایجاد توان لازم بین جوامع شهری و روستایی موثر می باشند، لازم است امکان سنجی صنایع تبدیلی و تکمیلی و استقرار صنعت در جوامع روستایی، هرچه بیشتر و با برنامه ریزی آگاهانه در اقتصاد کشور تحقق یابد (آسایش، ۲۳: ۱۳۷۹). با نگاهی به هدف برنامه ریزی روستایی است (مهدوی، ۵۲: ۱۳۶۹)، طرح موضوع توسعه صنعت مرتبط در روستا به منظور بهبود کیفیت زندگی روستاییان، افزایش درآمد آنان، توازن نسبی بین درآمد خانوار روستایی و شهری و بهره گیری مطلوب از امکانات مناطق روستایی، افزایش مهارت ها و توزیع عادلانه فعالیت های اقتصادی، کمک به پایه گذاری صنعت خودکفا و مستقل ضروری به نظر می رسد (شریف النسبی، ۴۴: ۱۳۶۵). از این رو صنایع روستایی با توجه به درهم تنیدگی ابعاد مختلف زندگی روستایی، می توانند توسعه پایدار را برای جامعه روستایی به ارمغان آورند، زیرا مزایایی از قبیل توانایی اشتغالزایی بالا، عدم نیاز به مهارت زیاد، سرمایه گذاری اندک و بازدهی سریع، شکل دهی به سرمایه های بومی و توزیع درآمد و ثروت، تمرکززدایی، پشتیبانی صنایع بزرگ مقیاس، جلوگیری از مهاجرت و افزایش بی رویه جمعیت شهری را دارا هستند (ازکیا و ایمانی، ۳۵۵-۳۵۴: ۱۳۸۷).

۴- محدوده مورد مطالعه:

شهرستان بندرگز بین ۵۳ درجه و ۵۱ دقیقه تا ۵۴ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۳۹ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۴۴ دقیقه عرض شمالی (سالنامه آماری استان گلستان، ۱۷: ۱۳۸۸) با مساحت ۲۴۰ کیلومتر مربع (۱/۴ درصد از مساحت استان) با ارتفاع ۱۹/۶۷ متر بالاتر از سطح دریاهای آزاد، در بخش جنوب غربی استان واقع شده است. این شهرستان از شمال به دریای خزر، از جنوب و غرب به شهرستان بهشهر (استان مازندران)، از شرق به شهرستان کردکوی محدود می شود. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهرستان به ۴۹۳۱۵ نفر و ۱۳۸۴۲ خانوار رسیده است، که ۵۷/۷۵ درصد شهرنشین و ۴۲/۲۵ درصد روستایی بوده اند.

بخش مرکزی شهرستان بندرگز در ۵۳ درجه و ۴۲ دقیقه تا ۵۴ درجه و ۱۸ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۵۲ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۲۱ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است. این بخش شامل دو دهستان به نام های انزان شرقی و انزان غربی است که دو دهستان از چهار دهستان موجود در شهرستان بندرگز می باشند. که در غرب شهرستان واقع گردیده اند. این دو دهستان دارای ۱۷ روستا بوده که وسعت این بخش ۱۳۵/۳ کیلومتر مربع است و جمعیت آن ۱۳۱۵۰ نفر که ۷۱۰۱ نفر ساکن در دهستان انزان شرقی و ۶۰۴۹ نفر ساکن در دهستان انزان غربی می باشند و بعد خانوار ۵ نفر می باشد. این دودهستان دارای ۱۷ روستا بوده که سهم دهستان انزان شرقی ۱۰ روستا و دهستان انزان غربی ۷ روستا می باشد که همگی آنها آبادی مسکون می باشند (مدیریت امور شهری شهرستان بندرگز، ۱۳۹۰).

جدول (۱): تقسیمات سیاسی شهرستان بندرگز در سال ۱۳۹۰

شهرستان	بخش	دهستان	مرکز دهستان	تعداد جمعیت به نفر	مساحت دهستان (کیلومتر)
بندرگز	دهستان مرکزی	انزان شرقی	گل افرا	۷۱۰۱	۶۸
		انزان غربی	گز غربی	۶۰۴۹	۶۷/۳
	نوکنده	لیوان	لیوان شرقی	۵۴۱۸	۳۷/۷
		بنفش تپه	نوکنده	۲۱۱۴	۶۷

مأخذ: پایگاه اطلاعات روستایی استان گلستان، ۱۳۹۰.

۵- روش تحقیق:

روش مطالعه در این پژوهش، توصیفی و تحلیلی است. برای گردآوری اطلاعات از دو روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است. برای آزمون فرضیات از مدل سوات (SWOT) استفاده شده است. که یکی از ابزارهای برنامه ریزی استراتژیک به منظور تطابق نقاط قوت و ضعف درون سیستمی با فرصت ها و تهدیدهای برون سیستمی می باشد. طرح تحلیل سوات بدین گونه است که در ابتدا با توجه به بررسی های صورت گرفته روی محیط داخلی و محیط خارجی ناحیه، فهرستی از نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها مورد شناسایی قرار گرفت و سپس به وسیله نظرخواهی از مردم، گردشگران و مسئولان امروز وزندهی به هر کدام از این مسائل و سپس محاسبه و تحلیل آنها، اولویتها مشخص گردید و در نهایت جهت برطرف کردن یا تقلیل نقاط ضعف و تهدید و بهبود نقاط قوت، فرصت های موجود در ارتباط با گسترش گردشگری در نواحی روستایی مطالعه شده، استراتژیهای مناسبی ارائه شده است. لازم به ذکر است جامعه آماری مطالعه شده در این تحقیق، تعداد ۸۰ نفر از مسئولان و کارشناسان و مدیران شرکت ها و نواحی صنعتی و جهاد کشاورزی می باشد.

جدول (۲) ماتریس SWOT و نحوه تعیین استراتژی‌ها (افتخاری و همکاران، ۱۳۸۵)

نقاط ضعف W	نقاط قوت S	ماتریس SWOT
استراتژی‌های WO	استراتژی‌های SO	فرصت‌ها O
استراتژی‌های WT	استراتژی‌های ST	تهدیدها T

تعیین استراتژی‌های کوتاه مدت و بلندمدت توسعه

جدول (۳) ماتریس SWOT

نقاط ضعف W	نقاط قوت S	SWOT
نقاط ضعف را فهرست کنید	نقاط قوت را فهرست کنید	
استراتژی‌های WO	استراتژی‌های SO	فرصت‌ها O
با بهره‌جستن از فرصت‌ها نقاط ضعف را از بین ببرید.	با بهره‌جستن از نقاط قوت در صدد بهره‌برداری از فرصت‌ها برآید.	فرصت‌ها را فهرست کنید.
استراتژی‌های WT	استراتژی‌های ST	تهدیدها T
نقاط ضعف را کاهش دهید و از تهدیدها بپرهیزید.	برای احتراز از تهدیدها از نقاط قوت استفاده کنید.	تهدیدها را فهرست کنید.

۶- یافته‌های تحقیق:

به منظور ارائه راهکارها و سیاستهای استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی، شناخت عوامل چهارگانه (SWOT) در جهت رفع ضعف‌ها، تهدیدها و بهبود قوتها و فرصت‌ها امری اجتناب‌ناپذیر تلقی می‌شود. براین مبنای راهکارها توسعه این نواحی با فهرست نمودن مهم‌ترین نقاط قوت و فرصت‌ها ارائه می‌شود. براین مبنای راهکار توسعه این نواحی با فهرست نمودن

مهمترین نقاط قوت و فرصت ها به منظور طرح راهبردی تهاجمی مبتنی بر بهره گیری از برتریهای رقابتی نواحی روستایی، تبیین مهمترین فرصتهای پیش رو به منظور رفع نقاط ضعف درون ناحیه ای از طریق ارائه راهبردهای بازنگری. به منظور تخصیص مجدد منابع، طرح مهمترین قوتهای درون ناحیه ای به منظور رفع تهدیدهای برون ناحیه ای، با تأکید بر راهبردهای تنوع بخشی در جهت رفع نیازمندیهای نواحی روستایی و نیز، طرح راهبردهای تدافعی به منظور رفع آسیب پذیری ناحیه ای به مرحله گذاشته شد که در این قسمت به ارائه آن پرداخته می شود.

۶-۱- عوامل داخلی مؤثر بر استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی در ناحیه مطالعه شده

در این مرحله سعی بر این است که جنبه هایی که در راه دستیابی به اهداف برنامه ریزی و اجرای تکنیک های آن و زمینه های مساعد یا بازدارنده دارد در نظر گرفته می شود. بدین جهت سه مقوله راهبردهای موجود، عملکردها و منابع، مورد توجه و بررسی قرار گرفته و تحت عنوان نقاط قوت و ضعف در استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی شهرستان به شرح جدول ۴ تقسیم بندی می شود.

۶-۲- عوامل خارجی مؤثر بر استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی در ناحیه مطالعه شده

در این ناحیه سعی بر این است که آثار محیط خارجی در ناحیه مطالعه شده جهت شناسایی فرصت ها و تهدیدهایی که ناحیه در ارتباط با استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی با آن مواجه است شناخته شود. بدین جهت براساس مطالعات انجام شده و بررسی وضعیت محیط پیرامون ناحیه، مجموعه فرصت ها و تهدیدهای موجود و مؤثر بر این ناحیه در امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی به شرح جدول ۵ مورد بررسی قرار گیرد.

جدول (۴) عوامل درونی مؤثر بر امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی

<p>- مجاورت شهرک ها و نواحی صنعتی با مناطق روستایی تأمین کننده اغلب مواد اولیه صنایع تبدیلی و تکمیلی</p> <p>- وجود نیروی کار ساده فراوان در نواحی روستایی با سطح دستمزد اندک</p> <p>- وجود نیروی کار تحصیل کرده و آموزش دیده فراوان در نواحی روستایی</p> <p>- وجود امکانات و تجهیزات زیربنایی مناسب اعم از آب، برق، گاز، زمین، و... در محیط روستایی</p> <p>- علاقمندی فراوان مدیران محلی به فرهنگ توسعه روستایی و اشتغال زایی از طریق صنایع روستایی (مکمل بخش کشاورزی)</p> <p>- انگیزه قوی سرمایه گذاران بومی برای سرمایه گذاری در شهرک ها و نواحی صنعتی</p> <p>- عملکرد مناسب و خوب شهرک ها و نواحی صنعتی به بهره برداری رسیده و استفاده از تجارب آنها در ناحیه مورد مطالعه بمنظور گسترش صنایع روستایی</p> <p>- وجود شبکه ارتباطی مناسب در این ناحیه جهت حمل و نقل سریع کالاها</p> <p>- سودآوری قابل توجه واحدهای تولیدی مستقر در شهرک ها و نواحی صنعتی</p> <p>- بالابودن روحیه مشارکت روستاییان جهت ایجاد و گسترش صنایع روستایی</p> <p>- وجود تولیدات متنوع زراعی، باغ به ویژه پرتغال، خیار، لوبیا، گوجه، هلو و پرتغال</p> <p>- وجود اراضی، باغات در دشت های وسیع با قابلیت حاصلخیزی بالا</p> <p>- وجود جمعیت دامی با ظرفیت بالا</p> <p>- وجود پتانسیل های مناسب برای زنبورداری به دلیل وجود مراتع شهرستان و باغات وسیع</p> <p>- امکان استقرار و توسعه صنایع تبدیلی و سردخانه به دلیل برخورداری از باغات و محصولات متنوع</p> <p>- قابلیت دسترسی واحدهای صنعتی به منابع انرژی (گاز و برق)</p>	<p>نقاط قوت</p>
<p>- عدم انگیزه ماندگاری بعضی از جوانان روستایی و مهاجرت به شهرکهای مجاور به دلیل تنوع فرصت های شغلی</p> <p>- ضعف مدیریت و دانش فنی صاحبان برخی از واحدهای تولیدی صنعتی در شهرک ها و نواحی صنعتی</p> <p>- ضعف برنامه ریزی و سرمایه گذاری های دولت در بخش صنایع روستایی این ناحیه</p> <p>- ضعف اقتصادی مردم ناحیه مورد مطالعه جهت سرمایه گذاری در صنایع روستایی</p> <p>- احساس رقابت نابرابر میان شهرک ها و نواحی صنعتی ناحیه مورد مطالعه و پیامدهای منفی ناشی از آن</p> <p>- نامناسب بودن زیرساخت ها و شرایط محیطی مثل رطوبت بالای هوا... و کم بودن عمر مفید کارخانه ها</p> <p>طولانی بودن زمان تأسیس و به بهره برداری رسیدن شهرک ها و نواحی صنعتی</p> <p>- عدم وجود بخشی از مواد اولیه مورد نیاز تعدادی از صنایع در این ناحیه</p> <p>- عدم آشنایی روستاییان این ناحیه در خصوص اهمیت و مزیت های صنایع مستقر در شهرک ها و نواحی صنعتی به دلیل نبود آموزش</p> <p>- در حاشیه قرار گرفتن صنایع سنتی و دستی به دلیل عدم رقابت با صنایع کارخانه ای</p> <p>- فاصله زیاد شهرک ها و نواحی صنعتی روستایی از بازارهای عمده فروش</p> <p>- کمبود صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات کشاورزی نسبت به تولیدات کشاورزی</p> <p>- کمبود ماشین آلات و ادوات کشاورزی در سطح استان</p> <p>- ترکیب نامناسب راه ها و عدم برخورداری برخی مناطق</p> <p>- عدم وجود واحدهای فرآوری مواد معدنی در شهرستان</p> <p>- عدم برخورداری از زیرساخت های لازم برای استقرار صنعت</p> <p>- کمبود اعتبارات تخصصی</p>	<p>شرایط درونی</p> <p>نقاط ضعف</p>

- مصرف بیشتر گاز در امور غیر تولیدی و سهم کم آن در مصارف صنعتی و کشاورزی
- کمبود تأسیسات لازم برای ذخیره سازی منابع انرژی

جدول (۵) عوامل بیرونی مؤثر بر امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی

<ul style="list-style-type: none"> - تصویب قوانین و مقررات حمایتی از صنعت و وجود ردیف های اعتباری خاص برای گسترش صنایع روستایی - حمایت مسئولان دولتی از توسعه صنایع روستایی با رویکرد اشتغالزایی بعنوان یکی از سازوکارهای مناسب جهت توسعه روستایی - استقبال سرمایه گذاران نواحی پیرامونی ناحیه مورد مطالعه برای سرمایه گذاران در بخش صنایع روستایی به دلیل وجود امکانات زیربنایی و مواد اولیه کشاورزی - تأمین مواد اولیه و خام در نزدیکی ناحیه مورد مطالعه با هزینه حمل و نقل مناسب - افزایش استفاده از نیروهای متخصص و مجرب در بخش صنایع روستایی در نزدیکی ناحیه مورد مطالعه - وجود بازارهای مناسب محصولات تولیدی شهرک ها و نواحی صنعتی ناحیه مورد مطالعه در استان و کشور - گسترش شبکه ارتباطی مناسب (راه جاتده ای، راه آهن و دریایی) در نواحی پیرامونی ناحیه مورد مطالعه جهت صادر کردن کالاهای تولیدی در مناطق مختلف کشور و خارج از کشور - افزایش نظارت عالیه مسئولان ستادی و استانی بر عملیات ایجاد شهرک ها و نواحی صنعتی و نگهداری پس از تکمیل - گرایش به توسعه مناطق محروم در سطح کارگزاران و مسئولان حکومتی - صدور مجوز تأسیس شرکت های جدید حمل بار و مسافر - مکانیزه کردن مؤسسات حمل و نقل - راهسازی، تعویض و آسفالت محور روستایی با در نظر گرفتن ملاحظات اقتصادی - بازسازی جاده و محورهای ترانزیت و فرعی شهرستان - فعال سازی کشتیرانی مسافرتی و تفریحی در بندرگز - تکمیل، تجهیز و نوسازی ماشین آلات راهداری شهرستان - افزایش تولید فرآورده های دامی از طریق بهره گیری از دام ها و نژادهای - ایجاد تعادل و توازن در سازمان فضایی فعالیت کشاورزی با توجه به مزیت های نسبی شهرستان از طریق گسترش ظرفیت های زیربنایی و تولیدی، توسعه صنایع تبدیلی وابسته به بخش کشاورزی و تأکید بر تکمیل خطوط و زنجیره های تولید، توسعه صنعت پرورش دام، طیور، آبزیان، زنبورعسل و بهره گیری بهینه از اراضی دیم کم بازده به منظور کشت علوفه - گسترش بیمه محصولات و تضمین و حمایت از صادرات محصولات کشاورزی - مهار و بهره برداری بیشتر از منابع آب سطحی از طریق احداث سدهای مخزنی - افزایش ظرفیت بهره برداری از قابلیت های معدنی شهرستان و توسعه صنایع وابسته - جذب سرمایه های داخلی و خارجی - جذب سرمایه بخش خصوصی و افزایش سرمایه گذاری دولتی به منظور ایجاد زیرساخت ها و جبران نقصان ها - ایجاد تأسیسات لازم برای ذخیره سازی منابع انرژی - توسعه ظرفیت خطوط انتقال نیرو، ترویج الگوی مصرف بهینه انرژی در پروژه های ساختمانی - نشر فرهنگ صرفه جویی و مصرف بهینه انرژی - جایگزینی مصرف سوخت های فسیلی با گاز در صنایع 	<p>شرایط بیرونی</p> <p>فرصت ها</p>
---	--

<p>- عدم انجام مطالعات دقیق امکان سنجی در زمینه مکانیابی شهرک ها و نواحی صنعتی توسط دستگاه های ذی ربط</p> <p>- ضعف سیستم حمایتی و خدمات مناسب پشتیبانی تولید و بازاریابی در کشور</p> <p>- ارتقا کمی و کیفی محصولات تولیدی صنعتی در شهرک ها و نواحی صنعتی رقیب و عدم توان رقابت محصولات واحدهای تولیدی ناحیه مورد مطالعه با آن</p> <p>- تغییر کاربری اراضی پیرامون شهرک ها و نواحی صنعتی توسط بورس بازان شهرها و روستاهای اطراف ناحیه مورد مطالعه</p> <p>- اجرایی نبودن برنامه های حمایتی دولت از شهرک ها و نواحی صنعتی روستایی</p> <p>- پایین بودن انگیزه مردم سایر شهرستان ها برای سرمایه گذاری در این نواحی به دلیل سرمایه گذاری در شهرک ها و نواحی صنعتی رقیب و موفق</p> <p>- افزایش قیمت زمین و رشد بورس بازی آن در نواحی روستایی به دلیل هجوم سرمایه گذاران در این ناحیه</p> <p>- کمبود نیروی متخصص و مجرب در دستگاه های ستادی بویژه استانی برای تشویق و ترغیب و ارائه رهنمودهای لازم به سرمایه گذاری در بخش صنایع روستایی</p> <p>- عدم ثبات اقتصادی کشور بویژه در بخش صنعت به دلیل نبود سیاست های مشخص صنعتی</p> <p>- تخریب پوشش گیاهی و افزایش آلودگی هوا، آب و صوتی در نواحی روستایی</p> <p>- تخریب اراضی کشاورزی و مراتع روستاییان</p> <p>- عدم تعادل دام و مرتع و چرای قبل از موعد</p>	تهدید ها
--	---------------------

۷- تجزیه و تحلیل:

تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدها

با توجه به آنچه در جدول ۵ و ۴ نشان داده شده است، در نواحی روستایی مطالعه شده تعداد ۱۶ قوت داخلی در برابر ۱۹ نقطه ضعف داخلی و تعداد ۲۶ فرصت خارجی در برابر ۱۳ تهدید خارجی شناسایی شده است. به این ترتیب در مجموع تعداد ۴۲ نقطه قوت و فرصت به عنوان مزیتها و تعداد ۳۲ ضعف و تهدید به عنوان محدودیت ها و تنگناهای پیش روی روستاهای این ناحیه جهت امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی قابل شناسایی است .

حال که عوامل درونی و بیرونی را مشخص نمودیم نوبت آن رسیده است که به هر یک از معیارهای ارزش، ضریب ورتبه خاصی را اختصاص دهیم تا میزان اثرگذاری عوامل مشخص گردد برای دادن ضریب از طیف لیکرت استفاده شده است و رتبه هارا با توجه به میزان اثربخشی به هر عامل دادیم به صورتی که رتبه ۴ نشان از واکنش خیلی سریع بوده و به سمت عدداً از شدت واکنش و اثربخشی کاسته می شود که در زیر به آن پرداخته می شود.

جدول (۷) ضریب و رتبه نقاط قوت جهت استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی ناحیه

ردیف	عامل	ضریب اولیه	ضریب ثانویه	رتبه	ضریب نهایی
۱	مجاورت شهرک ها و نواحی صنعتی با مناطق روستایی تأمین کننده اغلب مواد اولیه صنایع تبدیلی و تکمیلی	۱۸۱	۰/۰۶۰	۳	۰/۱۸
۲	وجود نیروی کار ساده فراوان در نواحی روستایی با سطح دستمزد اندک	۲۰۱	۰/۰۶۷	۴	۰/۲۶۸
۳	وجود نیروی کار تحصیل کرده و آموزش دیده فراوان در نواحی روستایی	۱۷۰	۰/۰۵۷	۲	۰/۱۱۴
۴	وجود امکانات و تجهیزات زیربنایی مناسب اعم از آب، برق، گاز، زمین، و... در محیط روستایی	۱۹۳	۰/۰۶۴	۳	۰/۱۹۲
۵	علاقتمندی فراوان مدیران محلی به فرهنگ توسعه روستایی و اشتغال زایی از طریق صنایع روستایی (مکمل بخش کشاورزی)	۱۸۶	۰/۰۶۲	۲	۰/۱۲۴
۶	انگیزه قوی سرمایه گذاران بومی برای سرمایه گذاری در شهرک ها و نواحی صنعتی	۱۷۶	۰/۰۵۹	۱	۰/۰۵۹
۷	عملکرد مناسب و خوب شهرک ها و نواحی صنعتی به بهره برداری رسیده و استفاده از تجارب آنها در ناحیه مورد مطالعه بمنظور گسترش صنایع روستایی	۱۶۸	۰/۰۵۶	۱	۰/۰۵۶
۸	وجود شبکه ارتباطی مناسب در این ناحیه جهت حمل و نقل سریع کالاها	۱۸۱	۰/۰۶۰	۲	۰/۱۲
۹	سودآوری قابل توجه واحدهای تولیدی مستقر در شهرک ها و نواحی صنعتی	۱۷۲	۰/۰۵۷	۱	۰/۰۵۷
۱۰	بالابودن روحیه مشارکت روستاییان جهت ایجاد و گسترش صنایع روستایی	۱۹۰	۰/۰۶۳	۳	۰/۱۸۹
۱۱	وجود تولیدات متنوع زراعی، باغ به ویژه پرتغال، خیار، لوبیا، گوجه، هلو و پرتغال	۲۱۲	۰/۰۷۱	۴	۰/۲۸۴
۱۲	وجود اراضی، باغات درشت های وسیع با قابلیت حاصلخیزی بالا	۱۹۵	۰/۰۶۵	۴	۰/۲۶
۱۳	وجود جمعیت دامی با ظرفیت بالا	۱۷۳	۰/۰۵۸	۱	۰/۰۵۸
۱۴	وجود پتانسیل های مناسب برای زنبورداری به دلیل وجود مراتع شهرستان و باغات وسیع	۱۸۵	۰/۰۶۲	۲	۰/۱۲۴
۱۵	امکان استقرار و توسعه صنایع تبدیلی و سردخانه به دلیل برخورداری از باغات و محصولات متنوع	۱۹۲	۰/۰۶۴	۳	۰/۱۹۲
۱۶	قابلیت دسترسی واحدهای صنعتی به منابع انرژی (گازو برق)	۱۹۷	۰/۰۶۶	۴	۰/۲۶۴
	جمع	۲۹۷۲	۰/۹۹۱		۲/۵۴۱

جدول (۸) ضریب و رتبه نقاط ضعف جهت استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی ناحیه

ردیف	عامل	ضریب اولیه	ضریب ثانویه	رتبه	ضریب نهایی
۱	عدم انگیزه ماندگاری بعضی از جوانان روستایی و مهاجرت به شهرکهای مجاور به دلیل تنوع فرصت های شغلی	۱۹۲	۰/۰۵۶	۴	۰/۲۲۴
۲	ضعف مدیریت و دانش فنی صاحبان برخی از واحدهای تولیدی صنعتی در شهرک ها و نواحی	۱۹۱	۰/۰۵۵	۴	۰/۲۲

				صنعتی	
۰/۲۲۸	۴	۰/۰۵۷	۱۹۸	ضعف برنامه ریزی و سرمایه گذاری های دولت در بخش صنایع روستایی این ناحیه	۳
۰/۲۲	۴	۰/۰۵۵	۱۹۰	ضعف اقتصادی مردم ناحیه مورد مطالعه جهت سرمایه گذاری در صنایع روستایی	۴
۰/۱۰۲	۲	۰/۰۵۱	۱۷۵	احساس رقابت نابرابر میان شهرک ها و نواحی صنعتی ناحیه مورد مطالعه و پیامدهای منفی ناشی از آن	۵
۰/۰۴۶	۱	۰/۰۴۶	۱۵۸	نامناسب بودن زیرساخت ها و شرایط محیطی مثل رطوبت بالای هوا... و کم بودن عمر مفید کارخانه ها	۶
۰/۱۰۲	۲	۰/۰۵۱	۱۷۶	طولانی بودن زمان تأسیس و به بهره برداری رسیدن شهرک ها و نواحی صنعتی	۷
۰/۱۰۲	۲	۰/۰۵۱	۱۷۸	عدم وجود بخشی از مواد اولیه مورد نیاز تعدادی از صنایع در این ناحیه	۸
۰/۱۵۹	۳	۰/۰۵۳	۱۸۴	عدم آشنایی روستاییان این ناحیه در خصوص اهمیت و مزیت های صنایع مستقر در شهرک ها و نواحی صنعتی به دلیل نبود آموزش	۹
۰/۰۳۵	۱	۰/۰۳۵	۱۲۳	در حاشیه قرار گرفتن صنایع سنتی و دستی به دلیل عدم رقابت با صنایع کارخانه ای	۱۰
۰/۱۰۲	۲	۰/۰۵۱	۱۷۷	فاصله زیاد شهرک ها و نواحی صنعتی روستایی از بازارهای عمده فروش	۱۱
۰/۲۲	۴	۰/۰۵۵	۱۹۱	کمبود صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات کشاورزی نسبت به تولیدات کشاورزی	۱۲
۰/۱۰۲	۲	۰/۰۵۱	۱۷۶	کمبود ماشین آلات و ادوات کشاورزی در سطح استان	۱۳
۰/۰۴۹	۱	۰/۰۴۹	۱۶۹	ترکیب نامناسب راه ها و عدم برخورداری برخی مناطق	۱۴
۰/۱۶۲	۳	۰/۰۵۴	۱۸۶	عدم وجود واحدهای فرآوری مواد معدنی در شهرستان	۱۵
۰/۱۶۲	۳	۰/۰۵۴	۱۸۵	عدم برخورداری از زیرساخت های لازم برای استقرار صنعت	۱۶
۰/۲۲۸	۴	۰/۰۵۷	۱۹۸	کمبود اعتبارات تخصصی	۱۷
۰/۱۰۲	۲	۰/۰۵۱	۱۷۸	مصرف بیشتر گاز در امور غیر تولیدی و سهم کم آن در مصارف صنعتی و کشاورزی	۱۸
۰/۲۳۲	۴	۰/۰۵۸	۱۹۹	کمبود تأسیسات لازم برای ذخیره سازی منابع انرژی	۱۹
۲/۶۵۱		۰/۹۹	۳۴۲۴	جمع	

جدول (۹) ضریب و رتبه نقاط فرصت جهت استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی ناحیه

ردیف	عامل	ضریب اولیه	ضریب ثانویه	رتبه	ضریب نهایی
۱	تصویب قوانین و مقررات حمایتی از صنعت و وجود ردیف های اعتباری خاص برای گسترش صنایع روستایی	۱۹۵	۰/۰۴۲	۴	۰/۱۶۸
۲	حمایت مسئولان دولتی از توسعه صنایع روستایی با رویکرد اشتغالزایی بعنوان یکی از سازوکارهای	۱۸۹	۰/۰۴۰	۴	۰/۱۶

				مناسب جهت توسعه روستایی	
۰/۰۷۴	۲	۰/۰۳۷	۱۷۳	استقبال سرمایه گذاران نواحی پیرامونی ناحیه مورد مطالعه برای سرمایه گذاران در بخش صنایع روستایی به دلیل وجود امکانات زیربنایی و مواد اولیه کشاورزی	۳
۰/۰۷۴	۲	۰/۰۳۷	۱۷۲	تأمین مواد اولیه و خام در نزدیکی ناحیه مورد مطالعه با هزینه حمل و نقل مناسب	۴
۰/۱۱۴	۳	۰/۰۳۸	۱۸۰	افزایش استفاده از نیروهای متخصص و مجرب در بخش صنایع روستایی در نزدیکی ناحیه مورد مطالعه	۵
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	۱۸۳	وجود بازارهای مناسب محصولات تولیدی شهرک ها و نواحی صنعتی ناحیه مورد مطالعه در استان و کشور	۶
۰/۰۳۷	۱	۰/۰۳۷	۱۷۶	گسترش شبکه ارتباطی مناسب (راه جاده ای، راه آهن و دریایی) در نواحی پیرامونی ناحیه مورد مطالعه جهت صادر کردن کالاهای تولیدی در مناطق مختلف کشور و خارج از کشور	۷
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	۱۸۴	افزایش نظارت عالیه مسئولان ستادی و استانی بر عملیات ایجاد شهرک ها و نواحی صنعتی و نگهداری پس از تکمیل	۸
۰/۰۷۶	۲	۰/۰۳۸	۱۷۸	گرایش به توسعه مناطق محروم در سطح کارگزاران و مسئولان حکومتی	۹
۰/۰۳۶	۱	۰/۰۳۶	۱۶۹	صدور مجوز تأسیس شرکت های جدید حمل بار و مسافر	۱۰
۰/۰۳۶	۱	۰/۰۳۶	۱۶۷	مکانیزه کردن مؤسسات حمل و نقل	۱۱
۰/۰۳۶	۱	۰/۰۳۶	۱۶۹	راهسازی، تعویض و آسفالت محور روستایی با در نظر گرفتن ملاحظات اقتصادی	۱۲
۰/۰۷۴	۲	۰/۰۳۷	۱۷۵	بازسازی جاده و محورهای ترانزیت و فرعی شهرستان	۱۳
۰/۰۷۲	۲	۰/۰۳۶	۱۷۱	فعال سازی کشتیرانی مسافرتی و تفریحی در بندرگز	۱۴
۰/۰۷۴	۲	۰/۰۳۷	۱۷۶	تکمیل، تجهیز و نوسازی ماشین آلات راهداری شهرستان	۱۵
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	۱۸۳	افزایش تولید فرآورده های دامی از طریق بهره گیری از دام ها و نژادهای	۱۶
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	۱۸۴	ایجاد تعادل و توازن در سازمان فضایی فعالیت کشاورزی با توجه به مزیت های نسبی شهرستان از طریق گسترش ظرفیت های زیربنایی و تولیدی، توسعه صنایع تبدیلی وابسته به بخش کشاورزی و تأکید بر تکمیل خطوط و زنجیره های تولید، توسعه صنعت پرورش دام، طیور، آبزیان، زنبورعسل و بهره گیری بهینه از اراضی دیم کم بازده به منظور کشت علوفه	۱۷
۰/۱۶	۴	۰/۰۴۰	۱۸۹	گسترش بیمه محصولات و تضمین و حمایت از صادرات محصولات کشاورزی	۱۸
۰/۰۳۶	۱	۰/۰۳۶	۱۶۹	مهار و بهره برداری بیشتر از منابع آب سطحی از طریق احداث سد های مخزنی	۱۹
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	۱۸۵	افزایش ظرفیت بهره برداری از قابلیت های معدنی شهرستان و توسعه صنایع وابسته	۲۰
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	۱۸۱	جذب سرمایه های داخلی و خارجی	۲۱
۰/۰۷۲	۲	۰/۰۳۶	۱۷۰	جذب سرمایه بخش خصوصی و افزایش سرمایه گذاری دولتی به منظور ایجاد زیرساخت ها و جبران نقصان ها	۲۲
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	۱۸۴	ایجاد تأسیسات لازم برای ذخیره سازی منابع انرژی	۲۳

۰/۰۷۶	۲	۰/۰۳۸	۱۷۸	توسعه ظرفیت خطوط انتقال نیرو، ترویج الگوی مصرف بهینه انرژی در پروژه های ساختمانی	۲۴
۰/۱۱۷	۳	۰/۰۳۹	۱۸۴	نشر فرهنگ صرفه جویی و مصرف بهینه انرژی	۲۵
۰/۰۷۴	۲	۰/۰۳۷	۱۷۲	جایگزینی مصرف سوخت های فسیلی با گاز در صنایع	۲۶
۲/۳۸۵		۰/۹۸۶	۴۶۳۶	جمع	۲۷

جدول (۱۰) ضریب و رتبه نقاط تهدید جهت استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی ناحیه

ردیف	عامل	ضریب اولیه	ضریب ثانویه	رتبه	ضریب نهایی
۱	عدم انجام مطالعات دقیق امکان سنجی در زمینه مکانیابی شهرک ها و نواحی صنعتی توسط دستگاه های ذی ربط	۱۷۹	۰/۰۷۲	۱	۰/۰۷۲
۲	ضعف سیستم حمایتی و خدمات مناسب پشتیبانی تولید و بازاریابی در کشور	۱۹۸	۰/۰۸۰	۴	۰/۳۲
۳	ارتقا کمی و کیفی محصولات تولیدی صنعتی در شهرک ها و نواحی صنعتی رقیب و عدم توان رقابت محصولات واحدهای تولیدی ناحیه مورد مطالعه با آن	۱۸۵	۰/۰۷۵	۲	۰/۱۵
۴	تغیر کاربری اراضی پیرامون شهرک ها و نواحی صنعتی توسط بورس بازان شهرها و روستاهای اطراف ناحیه مورد مطالعه	۱۸۷	۰/۰۷۶	۳	۰/۲۲۸
۵	اجرائی نبودن برنامه های حمایتی دولت از شهرک ها و نواحی صنعتی روستایی	۱۸۸	۰/۰۷۶	۳	۰/۲۲۸
۶	پایین بودن انگیزه مردم سایر شهرستان ها برای سرمایه گذاری در این نواحی به دلیل سرمایه گذاری در شهرک ها و نواحی صنعتی رقیب و موفق	۱۸۷	۰/۰۷۶	۳	۰/۲۲۸
۷	افزایش قیمت زمین و رشد بورس بازی آن در نواحی روستایی به دلیل هجوم سرمایه گذاران در این ناحیه	۱۹۰	۰/۰۷۷	۴	۰/۳۰۸
۸	کمبود نیروی متخصص و مجرب در دستگاه های ستادی بویژه استانی برای تشویق و ترغیب و ارائه رهنمودهای لازم به سرمایه گذاری در بخش صنایع روستایی	۱۷۱	۰/۰۶۹	۱	۰/۰۶۹
۹	عدم ثبات اقتصادی کشور بویژه در بخش صنعت به دلیل نبود سیاست های مشخص صنعتی	۲۰۴	۰/۰۸۳	۴	۰/۳۳۲
۱۰	تخریب پوشش گیاهی و افزایش آلودگی هوا، آب و صوتی در نواحی روستایی	۱۹۶	۰/۰۷۹	۴	۰/۳۱۶
۱۱	تخریب اراضی کشاورزی و مراتع روستاییان	۱۹۲	۰/۰۷۸	۳	۰/۲۳۴
۱۲	بهره برداری بی رویه از منابع آب زیرزمینی و افت میزان آب های زیرزمینی شهرستان	۱۹۳	۰/۰۶۶	۳	۰/۱۹۸
۱۳	عدم تعادل دام و مرتع و چرای قبل از موعد	۱۸۳	۰/۰۷۴	۲	۰/۱۴۸
	جمع	۲۴۵۳	۰/۹۸۱		۲/۵۴۳

حال با توجه به جدول ۷، ۸، ۹ و ۱۰ به بررسی و تحلیل هریک از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید پرداخته می شود:

تحلیل SWOT نشان می دهد که مؤلفه وجود تولیدات متنوع زراعی و باغ در منطقه با ضریب نهایی ۰/۲۸۴ به عنوان مهم ترین قوت داخلی و پس از آن وجود نیروی کار ساده فراوان با سطح دستمزد اندک با ضریب ۰/۲۶۸ در اهمیت بعدی در امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی در شهرستان قرار دارد. در مقابل وجود شبکه ارتباطی مناسب جهت حمل و نقل کالاها با ضریب نهایی ۰/۱۲ به عنوان کم اهمیت ترین نقطه قوت داخلی مطرح می باشد. همچنین مؤلفه تصویب قوانین و مقررات حمایتی از صنعت و وجود ردیف های اعتباری خاص برای گسترش صنایع روستایی با ضریب ۰/۱۶۸ به عنوان مهم ترین فرصت بیرونی قرار دارد، در حالی که مؤلفه ضعف برنامه ریزی و سرمایه گذاری دولت در بخش صنایع روستایی و همچنین کمبود اعتبارات تخصصی با ضریب ۰/۲۲۸ به عنوان مهم ترین ضعف های داخلی قرار دارند و پس از آن عدم انگیزه ماندگاری بعضی از جوانان روستایی و مهاجرت به شهرک های مجاور به دلیل تنوع فرصت های شغلی با ضریب ۰/۲۲۴ در اولویت بعدی مطرح است. همچنین مؤلفه ضعف مدیریت و دانش فنی برخی از واحدهای تولیدی صنعتی در شهرک ها و نواحی صنعتی و همچنین کمبود صنایع تبدیلی و فراوری محصولات کشاورزی نسبت به تولیدات کشاورزی با ضریب ۰/۲۲ کم ترین اولویت ها را در میان نقاط ضعف در جهت امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی شهرستان دارد. علاوه بر این عدم ثبات اقتصادی کشور بویژه در بخش صنعت به دلیل نبود سیاست های مشخص صنعتی با ضریب ۰/۳۳۲ به عنوان مهم ترین تهدید خارجی و بعد از آن مؤلفه تخریب پوشش گیاهی و افزایش آلودگی هوا، آب و صوتی با ضریب ۰/۳۱۶ در اولویت دوم جهت امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی در شهرستان مطرح است.

۸- ارائه راهبردها و راهکارهای در جهت امکان سنجی صنایع تبدیلی و تکمیلی در شهرستان

پس از مشخص کردن عوامل درونی و بیرونی و تعیین ارزش هر عامل، حال می توانیم راهبردها و استراتژی های مرتبط با هریک را تعیین کنیم، که در این قسمت به ارائه آن پرداخته می شود.

۸-۱- راهبردهای رقابتی تهاجمی (SO)

- در راهبردهای تهاجمی که تمرکز بر نقاط قوت درونی و فرصت های بیرونی استوار است، راهکارهای زیر جهت بهره برداری از برتری های موجود به منظور استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی در شهرستان بندرگز ارائه می شود:
- * استفاده از نیروهای متخصص و با تجربه به منظور تشکلهای تعاونی مردمی و شناخت مزیت ها و امکانات شغلی استقرار صنایع تبدیلی و جلسه های مختلف با مردم منطقه جهت افزایش مشارکت روستاییان.
  - * توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی با توجه به انگیزه قوی سرمایه گذاران بومی.
  - * استفاده از نیروی کار به منظور جذب سرمایه بومی و خارجی.

۸-۲- راهبردهای تنوع (ST)

- در راهبردهای تنوع بخشی که بر نقاط قوت درونی و تهدیدهای بیرونی متمرکز است، راهکارهای زیر به منظور تأمین پاره ای از نیازمندیهای نواحی روستایی در جهت رفع تهدیدها ارائه می شود:
- * توسعه و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی در جهت کسب درآمد و جلوگیری از مهاجرت جوانان.
  - * بهره برداری از توان تشکیلاتی، قوانین و مقررات در جهت کاهش مخاطرات و آلودگی های اکولوژیکی و زیست محیطی در منطقه.
  - * جلوگیری از تغییر کاربری اراضی از طریق نظارت مدیران محلی در واگذاری اراضی.
  - * نظارت مدیران محلی در جلوگیری از گسترش بورس بازی املاک در راستای توسعه فرهنگ و اشتغال روستایی.
  - * ایجاد مراکز آموزش و ترویج کشاورزی جهت آشنایی روستاییان ناحیه درخصوص مزیت های صنایع مستقر در روستا.

۸-۳- راهبردهای بازنگری (WO)

در راهبردهای بازننگری ضمن تاکید بر نقاط ضعف درونی، سعی بر بهره گیری از فرصت های بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف فراروی استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی در شهرستان می باشد. به این منظور راهکارهای زیر ارائه می شود:

* ایجاد خدمات حمایتی جهت تغییر کاربری.

* بازننگری به نحوه برنامه ریزی و حمایت دولتی از نواحی صنعتی و بهره گیری منطقی از نهادها و مقررات حمایتی جهت توسعه و تجهیز زیرساخت ها، تسهیلات و تجهیزات صنعتی.

* بازننگری به قوانین و مقررات ارضی در روستاها و شهرک های صنعتی ناحیه به منظور جلوگیری از تخریب اراضی و همچنین جلوگیری از بورس بازی زمین.

* افزایش تأسیسات زیربنایی و تأسیسات جهت ذخیره سازی انرژی.

۸-۴- راهبردهای تدافعی (wt)

در این راهبرد ضمن تاکید بر رفع آسیب پذیری ناحیه مطالعه شده، راهکارهای زیر ارائه می شود:

* آموزش و اطلاع رسانی به مردم جهت سرمایه گذاری و مشارکت.

* شناسایی جنبه ها و کاربردهای گوناگون شهرک های صنعتی به منظور ترغیب و تشویق مردم برای سرمایه گذاری.

* طرح کالبدی حفظ محیط زیست و توسعه پایدار جهت جلوگیری از برهم خوردن توان زیستی و زمینی.

* تصویب قوانین حمایتی به منظور تعادل اقتصادی و جلوگیری از تخریب پوشش گیاهی.

* افزایش بازارهای مناسب محصولات تولیدی شهرک ها جهت افزایش اشتغال در روستا و جلوگیری از مهاجرت جوانان.

* جذب سرمایه های بخش خصوصی به منظور حمایت از خدمات پشتیبانی تولید و بازاریابی محصولات.

۹- نتیجه گیری:

با توجه به منابع نظریه تحقیق و مطالعات میدانی به عمل آمده، به منظور امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی در شهرستان بندرگز به وسیله تکنیک SWOT، ظرفیت ها و محدودیتهای توریستی در منطقه مطالعه شده و پاسخهای عملی و راهکارهایی ارائه شد. با این توصیف می توان نتایج بدست آمده را بدین گونه ارائه کرد:

* ناحیه دارای قوت های داخلی بسیار بالایی است.

* تهدیدها و ضعف های زیادی متوجه ناحیه است.

* در بین نقاط قوت در منطقه مطالعه شده، وجود نیروی کار ساده فراوان در نواحی روستایی با دستمزد اندک به عنوان مهم ترین مزیت این ناحیه جهت استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی ناحیه به حساب می آید.

* همچنین در بین نقاط ضعف، ضعف برنامه ریزی و سرمایه گذاری های دولت در بخش صنایع روستایی در اولویت بوده که در این زمینه بازنگری در نحوه برنامه ریزی و حمایت دولتی تأکید می شود.

* علاوه بر این مؤلفه تصویب قوانین و مقررات حمایتی از صنعت و وجود ردیف های اعتباری خاص برای گسترش صنایع روستایی به عنوان مهم ترین فرصت بیرونی قرار گرفته که می توان با بهره گیری منطقی از نهاد ها و مقررات دولتی جهت توسعه و تجهیزیات و تأسیسات اقدام کرد.

* از بین تهدید های خارجی نیز مؤلفه ضعف سیستم حمایتی و خدمات مناسب پشتیبانی تولید و بازاریابی در کشور مهم ترین تهدیدهای خارجی قلمداد می شوند که به منظور کاهش این آثار راهکارهای تدافعی ارائه شده است.

منابع

- آسایش، حسین (۱۳۷۹). اصول و روش های برنامه ریزی روستایی. تهران: پیام نور.
- ازکیا، مصطفی و ایمانی، علی (۱۳۸۷). توسعه پایدار روستایی. تهران: اطلاعات، چاپ اول.
- افتخاری، عبدالرضا رکن الدین، مهدی طاهرخانی (۱۳۸۱)، استقرار صنعت در روستا و نقش آن در رفاه مناطق روستایی، فصلنامه مدرس، دوره ۶، شماره ۲، صص ۲۳-۱.
- دهباشی، حمید (۱۳۷۵)، امکان سنجی استقرار صنایع تبدیلی در استان کهگیلویه و بویر احمد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، گروه جغرافیا.
- رضوانی، محمدرضا (۱۳۹۰)، مقدمه ای بر برنامه ریزی روستایی در ایران، انتشارات قومس، تهران.
- رضوانی، محمدرضا، مهدی رمضان زاده و مرتضی محمدرضا جابری (۱۳۸۹)، تحلیل اثرات اقتصادی - اجتماعی نواحی صنعتی در توسعه نواحی روستایی مورد: ناحیه صنعتی سلیمان آباد تنکابن، فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۱۸، صص ۲۶-۵.

- زندیان، علیرضا(۱۳۷۸)، امکان سنجی استقرار صنایع در شهرستان بیجار، پایان نامه کارشناسی ارشد شهید بهشتی، گروه جغرافیا.
- سلیمانی، علیرضا(۱۳۷۵)، امکان سنجی استقرار کشتارگاه طیور در استان لرستان، جهاد دانشگاهی استان خوزستان.
- شریف النسبی، مرتضی(۱۳۶۵)، جایگاه صنعت در برنامه ریزی رشد و توسعه مناطق روستایی کشور. تهران: معراج.
- طاهرخانی، مهدی(۱۳۸۰)، نقش نواحی صنعتی در توسعه مناطق روستایی، مجله پژوهش های جغرافیایی، شماره ۴۰، صص ۳۳-۲۶.
- قدیری معصوم، مجتبی و آئیژ عزمی (۱۳۸۹)، تحلیل اشتغال روستایی و بررسی عوامل مؤثر در آن، مجله چشم انداز جغرافیایی، سال چهارم، شماره ۱۰، صص ۱۲۰-۱۰۱.
- مهدوی، مسعود(۱۳۶۹)، مفهوم برنامه ریزی و اهداف آن. پژوهش های جغرافیایی. شماره ۲۶، صص ۶۲ - ۴۸
- نوری، سید هدایت الله(۱۳۷۹)، تحلیل فضایی در جغرافیای کشاورزی، مجله پژوهش های جغرافیایی، سال هشتم، شماره ۳۹: ۲۰
- Dutta , Subrata,(2004) , Rural Industrial entrepreneurship,The Case of Bardhaman District in West Bengal,Wageningen University.
- Sunder.K.,(2009), Rural Industrialisation : Challenges and Proposition,Commerce Wing DDE,Annamalai University , Tamil Nadu, India
- Wang , Xiaojoan : Cameron . G ,2001, Practicum report rural industrialization in china.Saint Mary...University (Canada) , 2001 .2001.MQ 65748
- Wang, X., (2001), Practicum report rural industrialization in china,Saint Marys University.